

és alkoholista idült magába nézése uralhatja. Karácsonyi észrevétlen észrevehetőséggel, nyomatékos visszahúzóással tölti azt a színi időt, amelyet a két kolléga átkakaskodik.

Sas Tamás kitűnő ritmusérzékkel és technikás „vágásokkal” helyezte el a maga tervezte térben színészeit. A folyamatosan pörgő Nemcsák, a kimért Bozsó és a lelassult Karácsonyi sok és hatásos váltással tarkított alakítása részben ennek a rendezői tempóérzéknek köszönhetően haladja meg a „focikomédia” szintjét, és lesz három különböző sorsú és életfelfogású férfi drámája (a siker és a sikertelenség démonát is szimbolizáló, meg sem jelenő nő árnyékában). Sas ugyanakkor az imént őszintén dicsért színészeket egy kicsit el is engedte: Bozsót és Karácsonyit a monotónia, Nemcsákot a spilázás felé.

Persze az a tény, hogy Nemcsák általában egy-egy gesztussal reagál a saját előző gesztusára, s hogy Bozsó és Karácsonyi olykor önismétlően tanácstalan, a dráma és a színpadra állítás érthetetlen elhangoltságaiból is eredhet. Bár nincsenek illúzióink a magyar stadionok állapotáról, Sas a tízezres (!?) közönséget vonzó s játékvezetői szempontból is nemzetközi fontosságú mérkőzéshez egy harmad- vagy negyedosztályú sportpálya öltözőjét lenesztültségoát húzta díszletil

stilizált, úgy Egressy is önmaguk alá dolgozta (nyelvileg, intellektualitásban stb.) hőseit. A hazai PNB olyan, amilyen, de nem örökrészek és bünözők szaladgálnak az oldalonál, s nincs olyan hülye (a nemzetközi minősítés küszöbén álló) játékvezető, aki Lacikám mesebeli ökörségéhez fogható követne el. Valószínűleg nem egyébről van szó, mint hogy Egressy és Sas horderejében a mai aréna, atmoszférájában a tegnapi grund történetét és figuráit akarta elmondani. A vadvalóságot és a legendát.

A kettő együtt nem megy. A lekoszlott, mikrorealista díszlethez valahogy hozzá kellett volna igazítani a külvilágot (tízezer torok bosszúszomja, lincshangulat: ez itt valami alkalmi, bágyadt nyöszörgés és három-négy dörömbölés). A szünetben televíziós képernyőről, felvételtől követhető Vasas-Győr meccs esztendőkkel ezelőtti, a trénernek már régen más kispadokon ülnek, a játékosok Izraelben vagy másutt fociznak. Ez nem föltétlenül baj, bár kiteszít a jelen idő közegéből - Szappan viszont 2000. április 2-án az aznapi Nemzeti Sportot szorongatta, rajta a Fradi kiadós vereségét hírelő szalagcímmel, s ehhez a játékvezetőknek nem volt egy szavuk sem, míg a közönség nem futballértő része is kénytelen volt ebbe a napi időmetszetbe helyezkedni. Érthetetlen hogy a filmrendező

Sas Tamás miért nem komponálta bele a *szünetmeccs* videóján látható derbibe a Lacikámat, Szappant, Művészt portretizáló villanásokat (melyek önmagukban kitűnnek, csak nem ott vannak). Nem ártott volna, ha az író teret hagy a rögtönzésnek, a rendező pedig nagyvonalúbban elegyíti a realitást és az álomszerűséget.

A röpszínlap szerint a jelmezeket nem tervezte senki. Ha a színház ügyes, a dresszeket sportruházati cég adta. A három flótásra, talán a raktárból, éppen az került, aminek kerülnie kellett (még a fölöslegesen elmaszkírozott és kissé előltötetett Nemcsákra is).

Szóba jön a bírók közt az izomlazító kenőcs. Hogy milyen jó szaga van. De még milyen! Boldogult sportoló koromból emlékszem rá, cimparemegve. Akkor Gerosannak hívták a tubusos írt. Ez az illat naturalista lengéssel be is felhőzi a Shure-t. Egy kicsit. *A Sóska sültkrumpli nem első kenőcszasoí*

TARJÁN TAMÁS

Egressy Zoltán: Sóska, sültkrumpli (Budapesti Kamaraszínház, Shure Stúdió) A játékteret tervezte és rendezte: Sas Tamás. Szereplők: Bozsó Péter, Nemcsák Károly m. v., Karácsonyi Zoltán.

EGRESSY ZOLTÁN: SÓSKA, SÜLTKRUMPLI

Egyszerű a világ

Ki maja, hogy nézhetett ki az a Vasas sporttelepi öltöző, ahonnan a *Sóska, sültkrumpli* alapötlete származott, de talán nem is fontos. A szerzőnek kellett egy tér, ahova elfogadható indokokkal, átlátható időszakokra és a további fejlemények reményében be lehet zárni három embert. Nem is sejtjenék, hogy egy játékvezetői öltöző mennyire megfelel e célnak: ide érkeznek szép sorban Egressy komédiájának főszereplői, két partjelző és egy futball-bíró. Meccs előtt állunk, az érkezési sorrend egyáltalán nem véletlenszerű. Szappan partjelző szereti maga irányítani a dolgokat, talán ezért is ő fut be a legkorábban, pillanatok alatt felmérni a terepet („Két kávé három embernek?”). Művész, aki esti magányában tömény alkohol fogyasztásával foglalkozik, beimbolyog ugyan idejében, de jelenléte igencsak éteri. A támolygás hátterében az a Mariann áll (a címbéli. hez fűződik), aki időközben átigazolt a nem sokára beérkező Szomorúsájúhoz - őt viszont Szappan is szenvedélyesen utálja, mert miatta minősítették vissza partjelzőnek. Az

Kulcsár Attila, Sebestyén Aba és Rappert Gábor (Gorgan Edit felvétele)

első tíz perc után minden készen áll az öltözői meccshez.

A szatmárnémeti Játékszín díszletében a frontálistól néhány fokkal elcsúsztatott néző-

pontból jelenik meg a játék tere. A színtelenszagtalan helyiségben a darab által előírt lélek és díszletelemek (tükör, asztal, padok) prezentálásán kívül semmi sem segíti vagy

gátolja a színészek játékát. Az a hangulat van, hogy nincs hangulat -- illetve olyan hangulat lesz, amelyet majd a színészek bele-hoznak. Rappert Gábor a kisvárosi macsó alapanyagából formálja meg Szappant, a ravaszságot és a primitivitást sajátosan elegyítő figurát, az agyafúrt bunkót, aki ott is konfliktusokat kreál, ahol egyébként nem lennének. A dramaturgiai kovász erjeszt és felbújt, alakoskodik és intrikál. Beledohányzik föelensége kávéjába, végül lenyúlja a sárga lapját. Rappert igyekszik belefeküdni a szerep-be, egy idő után el is éri, hogy valósággal kapóra jönnék neki Szappan mondatai. Szerepét apró ötletekkel, megfigyelésekkel, életből ellesett gesztusokkal egészíti ki, és kisebb döccenőktől eltekintve övé a legjobban kiegyensúlyozott alakítás.

Művészt, a történet első számú szenvedő alanyát Kulcsár Attila meghagyja homályos, elmosódott körvonalú alaknak, akin annyira elhatalmasodik a szerep diktálta másnaposság, hogy az előadás/meccs végéig sem igen tud úrrá lenni rajta. A figura „elszálltságát” lassanként színészi eszköztelenség váltja fel, Kulcsár mindent a szövegre bíz, ami nem rossz döntés, viszont kihagyott lehetőségek sorozatával jár. Ez a választás azért is meglepő, mert jó néhány más szerepben bizonyította már figuraérzékenységét és színészi kvalitásait. Kevés vonással skicceli fel a verseket író, hidakról és az örökkévalóságról deliráló művészlelkedet, szeretni való mackót csinál belőle, pedig Művésznek árnyalt jellemrajza van; kábaságát csak a mamlasz bumfordiság irányába engedi fejlődni, holott a szövegben adottak egy fanyar humorú, finoman cinikus figura kellékei is - amit Kulcsár Attilának (*a Virágot Algernonnak-est* után) pontosan tudnia kell.

Sebestyén Ába (Szomorúszájú) első belé-
nőiéhez előre kinvitia az aítót. a küszöbön

sodpercet vár. Ezt a szertartásosságát később még a legnehezebb pillanatokban is megőrzi, finomkodó, pipogya, könnyen utálható palit formál, olyan energiabefektetéssel, amit helyenként már valóban csak a hatásvadászat magyaráz. Gyakran képtelen megőrizni az arányokat, épp a finomkodással nem bánik elég finoman. Bírója rögeszméit halálosan komolyan veszi, törökülésben, mantrákat mormolva melegít be, fekete (!) kontaktlencsét szerez, hogy szúrósabb legyen a tekintete - tényleg felteszi és tényleg szúrósabb. Kínzó hiúságának legyezgetéséhez elengedhetetlen kellék az öltözői tükör, amely előtt meztelen felsőtesttel gyakorolja a tizenegyes-mutatás alternatív módjait. A színész a szórakoztató koreográfiával előadott magánszámait ellesett, kisrealista megnyilvánulásokról és a groteszkig fokozott gesztusokból állnak, de gyakran csak szilánkgyűjtemények maradnak. Amúgy is kulcsszerep, felesleges túljátszani. Játékára jótékony hatással van Szomorúszájú első félidő utáni elbizonytalanodása, mikor rá kell jönnie, hogy partjelzői nem fel-tétlenül dolgoznak a keze alá. Ekkorra Sebestyénnek már bőven van honnan, miből vissza-vennie, bizonyos pillanatokra még pózolni és modoroskodni is elfelejt. Ráadásul, szerepe szerint, hasmenés is kínozza (a kulináris metafora ironikus továbbépítése Egressy részéről az ételek további „körforgása”: a bírónak hasmenése, Művészek hányingere van), de dramaturgiai szükségszerűség is, mert így valakinek mindig dolga akad kinn, bent pedig kialakulhatnak a különböző párcserék.

A konkrét problémák a két félidő közti szünetben kezdődnek. Művész észrevette a lelátón Mariant, Szappan úgy dönt, hogy kilopja a sárga lapot Szomorúszájú mezének zsebéből. A botrány a meccs után kulminál a zárt öltözőben, ahonnan ez alkalommal nincs kiiárás. tekintettel az aító előtt véleményvt

nyilvánító, elégedetlen szurkolókra. A bujcskázás után itt most nyílt vádak és nyers vallomások hangzanak el, és mikor Szappan „bevallja a Mariant”, egy padra kerül tettes és áldozat. Művész csak egy nyikkanásra képes, Szappan könnyekkel a szemében mesél álmairól, Szomorúszájú rezignált józansággal összegzi a dolgok állását. Ekkor már törölközőkbe csavarva állnak mindannyian, meztelenül, tűnődve, mint tógás görög hősök, három megcsalt, kijátszott, keserű alak, akik végül elvonulnak zuhanyozni. Csak Művész bibelődik még egy verszárlaton és a lélek giccstartalmán.

A színészi aránytalanságok és a túl diszkrét rendezői jelenlét ellenére a szatmári bemutató kellemes, életképes előadás, és ez elsősorban a játékos csapatmunkájának, illetve Egressy Zoltánnak az érdeme. A színész-rendező Tóth-Páll Miklós főleg korrektségre törekedett, nem vont meg országhatárokat, a couleur localel se pepecselt; sem a díszlet, sem a jelmezek nem állítanak be markánsan konkrét időt és helyet. Talán mert nem is az a lényeg, hogy ez az öltöző és ezek a figurák hol van-nak, végül is akárhol lehetnének. Egyszerű a világ, és olyan egyszerű a megoldás. Mindenkinek kell az életébe egy olyan, különbejáratú *sóska-sültkrumpli*, amit, lehetőség szerint, senki mással nem kell megosztani.

MARGITHÁZI BEJA

Egressy Zoltán: Sóska, sültkrumpli
(*Szatmárnémeti Északi Színház*
Harag György Társulata)

Dramaturg: Kulcsár Edit. Díszlet: Tarczy István. Útőhangszeren játszik: Cserey Csaba. Énekel: Reiz Brigitta. Rendező: Tóth-Páll Miklós.

Szereplők: Sebestyén Ába, Rappert Gábor, Kulcsár Attila.

THURÓCZY KATALIN:

CSELÉDKLOZET, ALUMINOFESZTITRON

VÍZIÓK A VALÓSÁGRÓL

„Sosem voltam professzor, nem tanítottam egyetlen” - mondja az Idősebb. „Sosem jártam egyetlenre” - feleli rá a Fiatallabb. Mindezt akkor, amikor már éppen kezdtük azt hinni, hogy értjük, amit látunk. Hogy a mozaikdarabkákból végre sikerült összeraknunk a két férfi, az Idősebb, az egykori egyetemi tanár és a Fiatallabb, az egykori tanítvány történetét. Hát nem. Sőt, visszamenőleg is megkérdőjeleződik minden. Pedig a leginkább mégiscsak arra vagyunk kíváncsiak, hogyan került a két férfi egy bérház hátsó lépcsőházából nyíló cselédklozetbe. Mit keresnek itt? Kik ők? De a „mi volt maga azelőtt?” kérdésre egyáltalán nem kapunk választ.

Az is lehet, hogy a professzortörténettel sem tévedtünk. Volt egy professzor, akit - nem derül ki, miért - kirúgtak az egyetlenről, a lánya kiment

Kanadába, a felesége meghalt, a fia meg szépen kitért a lakásból. Most hajléktalan, illetve nem: a cselédklozet a lakása. Gyönyörűen berendezte magának: az egyik WC-fülke a gardrób szekrény, a másik a konyha, a harmadik a dolgozószoba; ennek falán egy Velencét ábrázoló régi kép, az ajtaján pedig sok-sok kép a világból és egy cikk Picassóról. Itt van a könyvtár is, benne a *Peer Gynt*, eredetiben. Ennek alapján akár azt is mondhatnánk, hogy a *Cselédklozet* egy - a társadalomból kiszorult, a konvenciók ellen lázadó - értelmiségi története. Pontosabban két értelmiségié, ha elhiszük a Fiatallabbnak, hogy otthagya az egyetemet, negyvenkét éves, és csak tengődik a világban. Jobban tesszük, ha elhiszük, mert különben nem tudunk mit kezdeni a két hajléktalan szájából elhangzó,

tipikusan értelmiségi mondatokkal.

Kétségek között hagyni a nézőt - Thuróczy Katalin ezt nagyon szereti. Mennyire „valóságosak” a szereplők? Mi az, ami tényleg megtörtént velük, és mi az, ami csak a képzeletük szüleménye? Ez az, ami a legjobban izgatja - nemcsak a *Cselédklozet*ben, hanem a Merlinben játszott másik darabban, az Alumínofesztitronban is. Sőt, azokat a valóságos vagy nem valóságos epizódokat, amelyeket a *Cselédklozet*ben csak elmesélnek, az Alumínofesztitronban mind el is játsszák. Csakhogy a *Cselédklozet*ben - bármennyire homályban marad is a két férfi előtörténete - mégis érthető és érdekes a történet (és ami a legfőbb: van történet), az *Alumínofesztitron*ban viszont csak történetfoszlányok vannak, amelyekből nem áll össze kerek egész. Való-